

Isan Spelling Standard

แนวทางการสะกดคำสำหรับภาษาอีสาน

adisai@scb10x.com, anongnard@kku.ac.th, supakitb@kku.ac.th

October 2024

วัตถุประสงค์.....	1
ที่มา.....	1
ปัญหาการสะกดคำแบบอิงตามการออกเสียงและแบบภาษาไทยกลาง.....	1
แนวทางการสะกดคำที่เสนอแนะ.....	2
แผนภูมิลำดับขั้นตอนของการสะกดคำ.....	5
รายละเอียดปลีกย่อยจากแนวทางอย่างคร่าว.....	6
1. การพิจารณาเรื่องชื่อเฉพาะและคำทั่วไป.....	6
2. การพิจารณาเรื่องคำมูล.....	6
3. การพิจารณาเรื่องที่มาของคำ.....	8
4. เสียงพยัญชนะและเสียงสรรที่ปฏิภาคกับภาษาไทยกลาง.....	10
5. การพิจารณาเรื่องกล่องวรรณยุกต์แบบ 6 เสียงสำหรับคำในภาษาอีสาน.....	13
ภาคผนวก.....	15
ข้อสังเกตของคำไทยแท้.....	15
ข้อสังเกตของคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤต.....	15
ข้อสังเกตของคำยืมจากภาษาเขมร.....	16
เปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยและภาษาอีสาน.....	17

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการสะกดคำและทดสอบความภาษาอีสานที่ใช้ระบบ 6 วรรณยุกต์

ที่มา

ระบบการเขียนภาษาอีสานยังไม่มีการกำหนดอย่างเป็นมาตรฐานจากหน่วยงานใด และการใช้งานจริงยังคงเป็นการใช้ตามความสะดวกหรือตามความเช้าใจของผู้ใช้ภาษาเองเท่านั้น ไม่มีระบบการเขียนที่แน่นอน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดความลักษณ์ไม่สม่ำเสมอในการสะกดคำในหมู่ผู้ใช้ภาษา นอกจากนี้ผู้ใช้ภาษาอีสานได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางจากการศึกษาภาคบังคับ รวมถึงอิทธิพลจากสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจจากการใช้ภาษาไทยกลาง ส่งผลถึงระบบการเขียนอีสานซึ่งมีการปะปนกับอักษรร่วม การเขียนของภาษาไทยกลาง

ปัญหาการสะกดคำแบบอิงตามการออกเสียงและแบบภาษาไทยกลาง

หากจะให้การเขียนมีความสม่ำเสมอไม่ลักษณ์ อาจสามารถทำได้สองวิธี ได้แก่ การอิงการสะกดตามการออกเสียงจริงทั้งหมดในภาษาอีสานมาใช้ และ การลองนำอักษรร่วมในการสะกดตามภาษาไทยกลางมาใช้ทั้งหมด หากเป็นเช่นนั้น จะได้ตัวอักษรดังนี้

คลิกเพื่อฟัง *recording*

ภาษาอีสาน (อิงตามการออกเสียง)	ภาษาอีสาน (แบบภาษาไทยกลาง)	จำแปล
คะโนยกะเลี้ยวลิม้าลักควยเดี๋บป่าดหนิน คะโนยกะเลี้ยวม้าในคอกควย มันก ก่ำมีดเนาะ บ่มีไฟเดี๋แต่ก่อน สมัยก่อนหนินลิมีแต่ได้ก่บปอง...	ขโนยกเลี้ยวลิม้าลักควย... ขโนยกเลี้ยวเข้ามาในคอกควย มันก มีดเนาะ บ่มีไฟเดี๋แต่ก่อน สมัยก่อนนลิมีแต่ได้ก่บปอง..	ที่นี่ ก็มีขโนยจะมาขโนยความ ก็เลี้ยวเข้าไปในคอกควย ในคอกก็มีด เพราะเมื่อก่อนไม่มีไฟ สมัยก่อนนี้ มีแค่ไข้กระรอง...

จะพบข้อดีข้อเสียตามตารางด้านล่างนี้

	สะกดอิงการออกเสียงจริง	สะกดอิงกับไทยกลาง
ข้อดี	<ul style="list-style-type: none"> สามารถสะท้อนการออกเสียงได้ ช่วยจำแนกรึว่าจะเป็นภาษาถิ่น นำไปใช้ในชุดข้อมูลสำหรับ TTS ต่อได้เลย เพราะจะมีลักษณะเหมือนภาษา phonetic (ตัวเขียนและเสียงอ่านตรงกันแบบ 1-1) 	<ul style="list-style-type: none"> อ่านง่าย คนทั้งประเทศอ่านเข้าใจ ลดความเข้าใจผิด เพราะยึดกับภาษาไทยกลาง กำหนดกฎเกณฑ์ง่ายกว่า – อาจมีกฎเกณฑ์เพิ่มแค่คำศัพท์เฉพาะถิ่น
ข้อเสีย	<ul style="list-style-type: none"> ข้อความอ่านยากหรือสะกดยาก อาจสร้างความเข้าใจผิดทางความหมาย เพราะไปพ้องกับการสะกดของภาษาไทยกลาง เช่น ห่า = 5 ต้องศึกษาหารือถ่ายทอดเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยกลาง ส่งผลให้ผู้ใช้ท้าไปต้องทำความเข้าใจระบบใหม่ทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่ได้สะท้อนการออกเสียงจริง จำแนกภาษาได้ยาก เว้นแต่จะ pragmatically คำศัพท์เฉพาะภาษาถิ่น

จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเลือกการสะกดแบบใดก็จะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้น เอกสารฉบับนี้ จึงมุ่งลดข้อเสียของทั้งสองวิธี โดยจะเสนอเกณฑ์วิธีในการตัดสินใจว่าเมื่อใดควรสะกดตามอักษรวิธีภาษาไทยกลาง และเมื่อใดควรใช้วิธีสะกดให้สะท้อนความเป็นภาษาอีสาน

แนวทางการสะกดคำที่เสนอแนะ

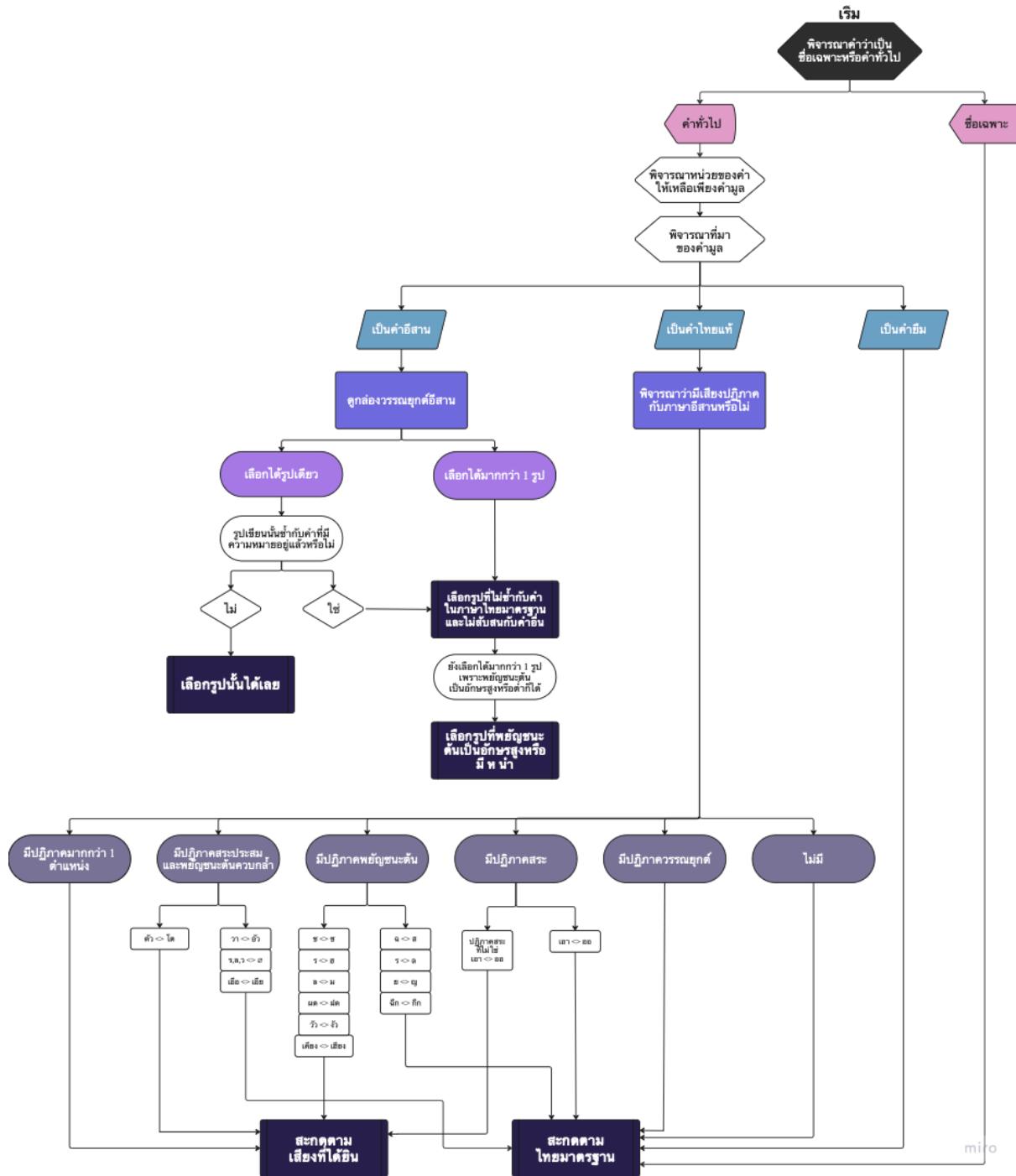
- แนวทางนี้จะไม่ใช้กับ ชื่อเฉพาะ โดยชื่อเฉพาะจะคงไว้เหมือนตามที่ภาษาไทยกลางใช้ เช่น เปียร์ ชังมีสัญลักษณ์เป็นรูปขา
 - เมื่อตัดส่วนที่เป็นชื่อเฉพาะออก ให้พิจารณาหน่วยของคำให้ย่ออย่างเป็นระดับ คำมูลเท่านั้น
 - จากนั้นพิจารณาที่มาของแต่ละคำมูลข้างต้นตาม ที่มาของคำ จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังนี้
 - คำภาษาถิ่นหรือคำที่ปรากฏเฉพาะถิ่น ในที่นี้คือคำศัพท์ภาษาอีสาน
 - ข้อสังเกตของคำอีสาน
 - พบคำศัพท์นี้ใช้ในถิ่นอีสาน และไม่ปรากฏการใช้คำนี้ในถิ่นอื่น
 - คำไทยแท้
 - ข้อสังเกตของคำไทยแท้
 - มีตัวสะกดตรงตามมาตรฐาน
 - มีการใช้ไม้猛

- คำยืม เช่น ยืมมาจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร จีน อังกฤษ เป็นต้น
 - ข้อสังเกตของคำยืม
 - ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา
 - มีการใช้ไม้ทัณฑาต
 - มีการใช้เสียงอักษร ห นำ เช่น ถนน ผนัง แผนก
 - มีการสะกดเหมือนคำควบไม้แท้ เช่น ทรงธรรม จริง ศรี
 - หมายเหตุ: กรณีไม่แน่ใจที่มา และหารวิธีทดสอบไม่ได้ ให้เป็นคำไทยแท้โดยปริยาย
2. กรณีที่เป็นคำยืม ให้ใช้การสะกดตามภาษาไทยกลางโดยอิงกับหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน
- ยึดตามรูปในพจนานุกรมหากมีบัญญัติไว้แล้ว (มักเป็นคำยืมจากภาษาบาลี สันสกฤต และเขมร)
 - หากยังไม่มีบัญญัติ ให้ยึดการสะกดคำตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน หรือ
อาจค้นหาจาก <https://transliteration.orst.go.th/search>
 - ข้อยกเว้น คำว่า “ก์” ซึ่งเป็นคำยืม ให้สะกดตามการออกเสียง “กะ/ก์”
3. กรณีที่เป็นคำไทยแท้
- ให้พิจารณาคำไทยแท้ตั้งกล่าวมีเสียงพยัญชนะหรือสาระปฏิภาค กับภาษาอีสานหรือไม่ หากมี การปฏิภาค ให้แปลงเป็นเสียงพยัญชนะหรือสาระที่ออกเสียงได้จริงในภาษาอีสานและสื่อความ หมายได้ตรงกับไทย ส่วนการสะกดวรรณยุกต์ให้คงไว้ตามแบบภาษาไทยกลางเท่านั้น เช่น ช้าง → ช้าง; ฟาง → เพียง หากเป็นคำควบกล้ำ (ร ล ว) ให้คงรูปไว้เหมือนเดิม เช่น ประกลวย เกวียน
 - ไม่พิจารณาเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นปฏิภาค เช่น วรรณยุกต์ [44] (คล้ายเสียงตรี) ในภาษาอีสาน ปฏิภาคกับเสียงเอกในภาษาไทยกลาง ก็ยังคงสะกดเช่นเดิม เช่น ไช (ไม่สะกดว่า ไค, ไค, หรือ ไช)
4. กรณีที่เป็นคำเฉพาะถิ่น
- ให้สะกดตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหากมีบัญญัติไว้แล้ว เช่น “แซ่บ” (อร่อย) “อีหลី” (จริงๆ)
 - หากไม่มีบัญญัติไว้ ให้พิจารณาเลือกตัวสะกดตามการใช้อักษรสูง/กลาง/ต่ำ สารสันຍາວ และ คำเป็นคำถ่ายในกล่องวรรณยุกต์แบบอีสานระบบ 6 วรรณยุกต์
 - ตัวอย่างเช่นออกเสียงว่า /khwɔj/ (แปลว่า “ฉัน” ในภาษาอีสาน)
 - ถ้าเป็น T1 จะสะกดได้ว่า “ຂอย”
 - เป็น T2 ไม่ได้ เพราะเสียง /kh/ ไม่สามารถใช้อักษรกลางตัวใดแทนได้เลย
 - ถ้าเป็น T3 จะสะกดได้ว่า “គួយ”
 - ถ้าเป็น T4 จะสะกดได้ว่า “ខោយ” หรือ “គោយ”
 - ถ้าเป็น T5 จะสะกดได้ว่า “ខោយ”
 - ถ้าเป็น T6 จะสะกดได้ว่า “គោយ”
 - ซึ่ง /khwɔj/ ที่หมายถึง “ฉัน” ออกเสียง T5 จะสะกดได้ว่า “ខោយ” เท่านั้น
 - หากรูปนั้นซ้ำกับคำที่มีความหมายในภาษาไทยกลาง ให้เลือกใช้รูปอื่นที่ไม่ซ้ำ
 - /sin/ ที่หมายถึง “ผ้าชนิดหนึ่ง” ออกเสียงวรรณยุกต์ T5 ควรจะสะกดว่า “សិន” แต่ความ หมายซ้ำกับ “សៀនសុទ” ให้เลือกรูป “ខោន”
 - กรณีที่ใช้ได้หลายรูปและรูปนั้นไม่มีซ้ำกับไทยกลาง ให้เลือกรูปดังนี้
 - ให้พิจารณาย้อนไปถึงคำต้นทาง และเลือกรูปที่ไม่ทำให้เข้าใจผิดว่ามีความหมายอื่น เช่น

“หม่า” หรือ “มา” ที่แปลว่า “หมัก” ให้เลือก “หม่า” เพราะ “หม่า” มีรูปเขียนใกล้เคียงกับ “หมัก”

- ในกรณีที่ย้อนไปถึงคำต้นทางไม่ได้ ให้เลือกรูปอักษรสูงหรือใช้ห นำ เช่น “ส่า” หรือ “ช่า” ที่แปลว่า “เท่า” ให้เลือก “ส่า”
- กรณีที่ศัพท์เฉพาะถิ่นที่สามารถใช้สระได้มากกว่า 1 เสียง แต่ไม่ทำให้ความหมายแตกต่าง เช่น “เชื่อง” และ “เชียง” ที่หมายถึง “ช่อน” และทั้ง 2 รูปนี้ไม่มีใช้ในภาษาไทยกลาง สะกดตามการออกเสียงจริง
- ข้อควรระวังและข้อยกเว้น
 - หากเสียงสระในภาษาถิ่นไม่มีคู่เทียบเสียงสัน-ยา ให้เลือกรูปที่ไม่ขัดกับอักษรธีการสะกดคำในภาษาไทยกลาง
 - คำว่า “แคดแลด” ที่แปลว่า โพล้อกมา ตามรูปเขียนคือเป็นสระและซึ่งถือเป็นสระเสียงยา แม้เสียงที่ได้ยินในความเป็นจริงในภาษาอีสานเป็นเสียงสัน ก็ไม่จำเป็นเป็นเสียงที่สันขันอีก เช่น แคดแลด
 - อีกตัวอย่างคือคำว่า “ขวน” แม้จะออกเสียงลั้นเหมือนสระอัวะ แต่ก็เขียนด้วยรูปสระอัวได้ จะไม่ใช้รูป “ข้วน”
 - ถ้าสามารถใช้ได้ทั้งรูปสระสันและยา ให้พิจารณาเลือกรูปที่สามารถสืบย้อนความหมายได้ เช่น “ชุม៉ែ” กับ “ชូម៉ែ” ที่แปลว่าทุกวัน ในที่นี้คือสืบไปหาคำว่า “ทุก” ได้ จึงควรเป็นรูปเสียงลั้น จากนั้นนำไปสอบทานกับกล่องวรรณยุกต์ว่ารูปตรงกับเสียงหรือไม่ ซึ่งถูกต้องตรงตามกล่อง จึงให้เลือกใช้ “ชូម៉ែ” หรือ คำว่า “ຝຶງ” กับ “ຝຶ່ງ” ที่แปลว่า ผิงไฟ ในที่นี้คือ สืบไปหาคำว่า “ຝຶງ” ได้ จึงควรเป็นรูปเสียงลั้น
- ข้อสังเกต หลักเกณฑ์การสะกดคำที่กำหนดขึ้นนี้ มิได้เป็นการสร้างอักษรธีใหม่ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้กำหนดให้ไม่ขัดกับอักษรธีการเขียนสะกดคำในภาษาไทยกลาง เช่น
 - “ไม่สามารถใช้ไม่ได้คู่พร้อมกับเครื่องหมายวรรณยุกต์ได้
 - สระลดรูป เช่น อัว เมื่อมีตัวสะกดจะไม่ใส่ไม้หันอากาศ เช่น ขัวน (ไม่สะกดว่า ขัวน)
 - “ไม่ใช้ไม้ตรีและไม้จัตวากับอักษรสูงและอักษรต่า เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้กล่องวรรณยุกต์ โดยจะส่วนไว้ใช้กับอักษรกลางเท่านั้น (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำยืมหรือคำเลียนเสียงธรรมชาติ) เช่น
 - คำยืม เช่น เเจកើយ កំយត់យា ប្រី
 - คำอุทานหรือคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ប្រាប ខោល៊ែប័ណ្ឌ
 - คำภาษาถิ่นอีสาน เช่น ចុំ (T1) “ឃួន, មាក, បែយ”

แผนภูมิลำดับขั้นตอนของการสகัดคำ

ลิงก์สำหรับการดูแบบขยายได้:

https://miro.com/app/board/uXjVL7HdGfE/?share_link_id=206581784476

รายละเอียดปลีกย่อยจากแนวการทำงานอย่างคร่าว

1. การพิจารณาเรื่องชื่อเฉพาะและคำทั่วไป

เริ่มด้วยพิจารณาว่าคำค่านี้เป็นชื่อเฉพาะหรือคำทั่วไป ในหลักเกณฑ์ที่เสนอฯ กำหนดให้สิ่งต่อไปนี้ เป็นชื่อเฉพาะ/คำทั่วไป ซึ่งหากเป็นคำเฉพาะ ให้สะกดตามภาษาไทยกลาง แต่หากเป็นคำทั่วไปให้พิจารณาต่อในข้อถัดไป

	ประเภท	ตัวอย่าง
ชื่อเฉพาะ	บุคคล	พ้าไส มิกกี้ โชคชัย เป็นหนึ่ง
	กลุ่มบุคคล วงดนตรี	หิน เหล็ก ไฟ
	เขตแดนตามภูมิรัฐศาสตร์	ตำบลช้างคลาน จังหวัดชุมพร เขตบางรัก ทวีปยุโรป ประเทศโรมานี
	สถานที่ทางภูมิศาสตร์	แม่น้ำชี เกาะช้าง ภูทับเบิก ดอยเต่า ผาทำหม้อ
	ถนน ตروع ซอย แยก สะพาน อุนสาห์รีย์	ถนนช้างม่อย ตروعช้างสาร ซอยรักษิต แยกเฉลิมเจ้า สะพานหัวช้าง ถนนวงแหวนรอบนอก
	ยื่ห้อ ตราสินค้า	เบียร์ช้าง แป้งเย็นตราช้าง
คำทั่วไป	องค์กร หน่วยงาน อาคาร หมู่บ้าน (ที่ชื่อประกอบด้วยชื่อเฉพาะ)	หอพักหญิงนงนุช โรงพยาบาลเพชรบุรี วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หมู่บ้านสัมมาการ อะเเวนิว หอประชุมกาญจนากิจ เชก
	งานประจำ หนังสือ เพลง อัลบัม วารสาร นิตยสาร	นิตยสารชั้นนำ เเพลงอย่างบวกว่ารักเชื่อ วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ หอเเต่ว์ແຕກ ช้างหลังภาพเรือนทาส
	เทศบาล งานแสดง	นิทรรศการดอกไม้ไฟ เทศกาลชุมชนดอกช้างกระ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน งานดนตรีนานาชาติ
	ฉายา	ทีมปีศาจแดง เมืองกังหันลม
	องค์กร หน่วยงาน อาคาร หมู่บ้าน (ที่ชื่อประกอบด้วยคำทั่วไปเป็นหลัก)	องค์การส่งเสริมการส่งออก สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเดรีริมอดุมศึกษา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ธนาคารกสิกรไทย ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ตึกผู้ป่วยใน หมู่บ้านนักกีฬา

2. การพิจารณาเรื่องคำมูล

หลังจากพิจารณาข้อ 1 แล้ว ให้พิจารณาคำในย่อยลลงไปในระดับคำมูล

ข้อสังเกตของคำมูลและสิ่งที่ยังไม่เป็นคำมูล

คำมูล	สิ่งที่ยังไม่เป็นคำมูล
● เป็นคำที่มีหน่วยที่ย่ออยู่ที่สุดที่สามารถอู้ดได้โดยยังมีความหมายสมบูรณ์ในเดียวๆ ได้โดยยังมีความหมายอยู่ ซึ่งมีมากกว่า 1	● สามารถแยกย่ออยลงได้อีกโดยส่วนที่ย่ออยู่นั้นยังมีความหมายอยู่ ซึ่งมีมากกว่า 1

<p>ตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ ● ตัวอย่าง: ช้าว นก กระเมื่อ นาพิกา ตะ๊ล (ประทัด) สะօอน (ทึ่ง, อิจฉา) 	<p>พยางค์เสียงอ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่าง: <ul style="list-style-type: none"> ○ ลูกเสือ → ลูก + เสือ ○ มือถือ → มือ + ถือ ○ ตาสัก (นารัก) → ตา + สัก ○ เว้าพื้น (นินทา) → เว้า + พื้น ○ บักหุ่ง (มะละกอ) → บัก + หุ่ง
---	--

กรณีไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นคำมูลหรือยังไม่เป็นคำมูล ในใช้การทดสอบดังนี้

1. การหาคำมาแทนที่

- หากในสิ่งที่นำมาทดสอบนั้นสามารถหาคำมาแทนที่ในตัวแทนง่ายๆ ได้ จะถือว่ายังไม่เป็นคำมูล เช่น
 - “มือถือ” ตำแหน่งหลังคำว่า “มือ_” และหน้าคำว่า “_ถือ” สามารถนำคำอื่นๆ มาแทนที่ได้ เช่น มือปืน มือข้าย นับถือ
 - “ลูกเสือ” ตำแหน่งหลังคำว่า “ลูก_” และหน้าคำว่า “_เสือ” สามารถนำคำอื่นๆ มาแทนที่ได้ เช่น ลูกจ้าง ลูกของ แม่เสือ
 - “บักหุ่ง” ตำแหน่งหลังคำว่า “บัก_” และหน้าคำว่า “_หุ่ง” สามารถนำคำอื่นๆ มาแทนที่ได้ เช่น บักโน้ม (แตงโน้ม) บักมี (ขบุน) เห็นหุ่ง (เห็นชัดเจน) บุหุ่ง (ไม่สว่าง)
 - “ตาสัก” ตำแหน่งหลังคำว่า “ตา_” และหน้าคำว่า “_สัก” สามารถนำคำอื่นๆ มาแทนที่ได้ เช่น ตาชั้ง (น่าชัง) ความสัก (ความรัก)
- ในสิ่งที่นำมาทดสอบนั้นไม่สามารถนำคำอื่นมาแทนที่ในตัวแทนง่ายๆ ได้ของสิ่งที่นำมาทดสอบได้เลย สิ่งนั้นจะถือว่าเป็นคำมูล เช่น
 - “นาพิกา”
 - “สำมะปี” (สารพัด)

2. การหาคำมาแทรกภายใน

- ถ้าหาคำมาแทรกแล้วยังคงเค้าความหมายเดิม และสามารถแยกเป็นคำได้อีก สิ่งที่นำมาทดสอบนั้นจะถือว่ายังไม่เป็นคำมูล เช่น
 - “กรงนก” → กรงไสนก, กรงขั้นนก
 - “พ่อบ้าน” → พ่อของบ้าน
 - “ข้องหมาย” → ข้องใส่หมาย
 - “ข้าวสี” → ข้าวที่เอาไปสี
- ถ้าหาคำมาแทรกแล้วทำให้ความหมายต่างไปจากเดิม หรือทำให้ไม่มีความหมาย คำนั้นจะถือว่าเป็นมูล เช่น
 - “ทำลาย” (ที่หมายถึง สร้างการตกแต่ง กล่าวคือ “ทำลวดลาย”) ยังไม่เป็นคำมูล
 - “ทำลาย” (ที่หมายถึง ก่อให้เกิดความเสียหาย) → ความเสียหายมีความหมายไม่เกี่ยวข้องกับลวดลายประดับตกแต่ง “ทำลาย” จึงเป็นคำมูล

3. กรณีที่ยังไม่แน่ใจ ให้สืบค้นหรือค้นหาในพจนานุกรม เช่น

- “เป็นตัน” มาจาก “เป็นลำดับตัน” ซึ่งมีคำว่า “ลำดับ” มาแทรกกลางได้ แสดงว่ายังไม่เป็นคำมูล

- “ทำลาย” (ในความหมายที่แปลว่า ‘ทำให้แตกหักหรือพัง’) น่าจะคำว่า “ทลาย” ซึ่งไม่สามารถแทรกสิ่งใดได้อีก “ทำลาย” จึงถือว่าเป็นคำมูล
4. ข้อควรระวัง บางครั้งข้อความเดียวกันสามารถเป็นได้ทั้งคำมูลหรืออาจไม่ใช่ก็ได้ขึ้นกับบริบทที่แวดล้อม เช่น “ทำลาย”
- กรณีที่เป็นคำมูล → ทำลายข้าวของ (ทำให้ข้าวของเสียหาย)
 - กรณีที่ไม่เป็นคำมูล → ทำลายเป็นรูปดาว (ทำลายด้วยเป็นรูปดาว)

3. การพิจารณาเรื่องที่มาของคำ

หลังจากพิจารณาข้อ 2 และ ให้พิจารณาที่มาของคำ

ข้อสังเกตของที่มาของคำ

คำไทยแท้	คำอีสาน	คำยืม
<ul style="list-style-type: none"> ใช้ทั่วประเทศ (แต่อาจไม่ใช้ในภาษาถิ่น) สะกดตรงตามมาตรฐาน เสมอ อ่านอย่างไร เขียนอย่างนั้น และมักใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ช่วยกำกับเสียง ไม่นิยมใช้ตัวอักษรเมืองเชิง มีการใช้ในม้วน ไม่ใช้ไม้ทันทขาด คำส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว การสร้างคำมีลักษณะเป็นคำโดยนำมารต่อๆ กันโดยที่คำหลักอยู่ด้านหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้เฉพาะถิ่นอีสานเท่านั้น (แต่อ้างพับในถิ่นข้างเคียง) สะกดตรงตามมาตรฐาน เสมอ อ่านอย่างไร เขียนอย่างนั้น และมักใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ช่วยกำกับเสียง ไม่ใช้ตัวอักษรเมืองเชิง (ยกเว้นคำว่า “ญ้อน” ที่แปลว่า “พระว่า” และ “ญ้อง” ที่แปลว่า “ยกย่อง”) ไม่ใช้ไม้ทันทขาด คำส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว การสร้างคำมีลักษณะเป็นคำโดยนำมารต่อๆ กันโดยที่คำหลักอยู่ด้านหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ทั่วประเทศ (แต่อาจไม่ใช้ในภาษาถิ่น) อาจสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน และมักไม่ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ยกเว้นคำยืมภาษาจีน เช่น ณ ຖ ญ ญ ฉ ศ ใช้ไม้ทันทขาด อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้

ตัวอย่างและข้อควรระวัง

- **ตัวอย่างคำถิ่น**
 - ใช้ในภาษาอีสานแต่ไม่ใช้ในภาษาไทยกลาง เช่น เหมบ (นونค่าว่า) ชีด (สะบัดเบา ๆ) เอ็น (เรียก) เทียน (สัน) เว้า (พุด)
- **ตัวอย่างคำไทยแท้**
 - สะกดตรงตามมาตรฐาน เช่น เมื่อเป็นแม่กอกใช้ ก เมื่อเป็นแม่กนใช้ น เป็นต้น
 - ตัวอย่างคำไทยแท้ มัก วัน พุด กรอบ กด
 - หากไม่ตรงตามมาตรฐาน จะไม่ใช่คำไทยแท้ เช่น มรรค วรรณ ภูติ ภู

- ใช้ไม่มัวน ซึ่งมีทั้งหมด 20 คำ ได้แก่ ใหญ่ ใหม่ สะไภ้ ใช้ ไฟ ใจ ใส หลงไหล ใคร ใคร่ ใบ
ใส ได ใน ใช้ ได้ ใบ ใจ ใกล้ ได
- มักใช้เครื่องหมายกำหนดยุกต์ มักเป็นคำโดยพยางค์เดียว “ไม่นิยมใช้ตัวอักษรมีเชิง
 เช่น เก่ง นั่ม ดีม ตุ่ม จัง ข้าว จบ ชาญ ช่วง ယาย ယวย หอน หลัง
- ข้อควรระวัง คำต่อไปนี้คือคำไทยแท้
 - ข่า เฉียน ข้อง เผ่า ศอก ศึก เศร้า เติก ณ เธอ ณ หญิง จำเป็น
- ตัวอย่างคำยืนยัน
 - ใช้ตัวอักษรมีเชิง จะ จะ ณ ก ส ช พ ณ ฯ หรือ ใช้ ร เชน ชาต เมฆ ธรรมชาต
 ภาน อัชณาสัย ชญา ฎีกา ราชญา กปฏิ รัฐ อัล ครุฑ กรีชา จันทาล วุฒิ พัฒนา ธรรมณี
 ประถาม ภาระ ศีรษะ พิช ทฤษฎี ฤกษ์ ถาชี กรรม ภรรยา
 - สะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน เช่น เมฆ กาล โรค สามารถ ชาญ โชค กราฟ เทคโน บัส
 - ใช้ไม่ทันทاخت เช่น พยัคช์ กอล์ฟ เวิลด์ เสิร์ฟ เฟิร์ส ศาสตร์ ครรภ์ ฤทธิ์
 - คำยืนยันมีค่อนข้างน้อยที่ใส่รูปวรรณยุกต์ เช่น เทห์ เลห์ พ่าห์ เสนห์ อุดสาห์ สุหร่าย
 สลต่าน โปี กวยเดี่ยว
 - ข้อควรระวัง คำต่อไปนี้คือคำยืนยัน
 - จากบาลีสันสกฤต กอรุ គุ ชาຍ ธนุ นาที ประปา เเวลา เพล ยาน ยาม لامก
 สบายน สันดาน อายุ
 - จากเขมร 佯 “ໃຂ ໂຈນ ເມວ ເດີນ(ດໍາເນີນ) ນັກ ບາຍ ມານ ເຮັນ ເລີກ ໂລດ ສກ ສຽງ
 ອວຍ ບັງ ເພຣງ ຕະບັນ ເຮັນ ລອວ ສະກຳ ລະເມີດ ເກີດ ຄຽບ ກີ ເທິນ ຈົງ ຜູມ ໂດຍ ສກ
 ໂປຣດ
 - สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก

กรณีที่ไม่แน่ใจที่มาของคำ

- ตรวจสอบกับแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น พจนานุกรม ตำรา งานเขียนทางวิชาการ ฯลฯ เช่น สืบค้นได้
 จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน <https://dictionary.orst.go.th/> โดยสังเกตจาก
 - ถี่น-อีสาน คือคำในภาษาถี่นอีสาน
 - ປ. คือ คำยืนยันภาษาบาลี
 - ส. คือคำยืนยันภาษาสันสกฤต
 - เช่น กาย (ປ., ส.) หมายถึงคำว่า “กาย” เป็นคำยืนยันมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต
- หากไม่สามารถหาแหล่งที่เชื่อถือได้
 - กรณีที่ไม่แน่ใจว่าเป็นคำถี่นหรือคำไทยแท้ ให้ตรวจสอบว่าคำนั้นใช้ในภาษาไทยกลาง
 หรือไม่ → ถ้าใช่ ให้ถือเป็นคำไทยแท้ ถ้าใช้เฉพาะถี่น ให้ถือเป็นคำถี่น
 - กรณีที่ไม่แน่ใจว่าเป็นคำไทยแท้หรือเป็นคำยืนยัน ให้ลองหาคำแ渭ล้อมประกอบคำต้อง^ส
 สงสัย เช่น
 - หากสงสัยคำว่า “กาย” พบร่วมคำดังนี้ กายกรรม กายภาพ กายวิภาค ชื่งพบ
 ว่าเป็นคำสมາส (คำหลักอยู่ด้านหลัง แปลจากหลังมาหน้า) และสะกดไม่ตรง
 ตามมาตรฐาน ซึ่งต้องมีที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตเท่านั้น → “กาย” เป็นคำยืนยัน
 - หากสงสัยคำว่า “อุทก” พบร่วมคำดังนี้ อุทกศาสตร์ อุทกวิญญา ชื่งพบว่าเป็นคำ
 สมາส → “อุทก” เป็นคำยืนยัน
- กรณีที่ยังไม่แน่ใจที่มาและหารวิธีทดสอบไม่ได้

- ให้ใช้ดุลพินิจว่ามีคุณสมบัติเข้าได้กับคำประเพทใดมากที่สุดตามตารางด้านบน
- หากไม่สามารถตัดสินใจได้ ให้พิจารณาว่าเป็นคำไทยแท้

4. เสียงพยัญชนะและเสียงสระกับปฏิภาคกับภาษาไทยกลาง

การปฏิภาค (Correspondence) หมายถึง การเปลี่ยนเสียงหรือการกล้ายเสียงอย่างเป็นระบบระหว่าง ภาษาไทยถี่นหนึ่งกับอีกถี่นหนึ่ง ซึ่งจะทราบได้ก็ต่อเมื่อนำภาษาหนึ่งไปเทียบกับอีกภาษาหนึ่ง การตรงกันของ เสียงเกิดจากพยัญชนะจะเรียกว่า การปฏิภาคเสียงปฎิภาคพยัญชนะ (consonant correspondence) ถ้าเป็นเสียงสระ เรียกว่า การปฏิภาคเสียงปฎิภาคสระ (vowel correspondence)

ข้อกำหนดที่ 1 [ส่วนสีดำ] ให้สะกดตามการออกเสียงเมื่อตัวเขียนในภาษาอีสานไม่ทำให้ความหมายถูกต้องหรือสับสนกับคำในภาษาไทยกลาง ต่อไปนี้เป็นรายการเสียงที่ใช้เป็นตัวสะกดในภาษาอีสานและปฏิภาคกับภาษาไทยกลางด้วย

ข้อกำหนดที่ 2 [ส่วนสีแดง] หากเกิดปรากฏการณ์คล้ายการเป็นเสียงปฎิภาค แต่ปรากฏกับคู่คำเพียงคู่เดียวหรือไม่กี่คู่ ก็ให้สะกดตามการออกเสียงเช่นกันหากใช้กันแพร่หลายในหมู่ผู้พูดภาษาอีสาน โดยไม่ทำให้ความหมายถูกต้องหรือสับสนกับคำในภาษาไทยกลาง

- เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

คู่เสียงปฎิภาค	การสะกดในภาษาไทยกลาง	การออกเสียงในภาษาอีสาน ‥	การสะกดที่กำหนดสำหรับภาษาอีสาน ✍	หมายเหตุ
ช <> ส ช <> ช ฉ <> ส	ช้าง ชุด	“ช้าง” “ชຸດ”	ช้าง ชຸດ	คู่ ช/ช เลือกตามการออกเสียง
	ฉีก เฉย	“สีก” “ເສຍ”	ฉีก ເຈຍ	คู่ ຈ/ສ ให้คงตามไทยกลาง
r <> ห រ <> ຂ	รัก ໂຮງ	“ຫັກ” “ໄໂສງ”	ຫັກ ໂສງ	คู่ ຮ/ສ เลือกตามการออกเสียง
r <> ล រ <> ລ	รัก រ່ວຍ	“ລັກ” “ລວຍ”	ຮັກ ຮວຍ	คู่ ຮ/ລ ให้คงตามไทยกลาง
ລ <> ພ ລ <> ມ	ລື່ນ ແລນ	“ມື່ນ” “ແມນບ”	ມື່ນ ແມນບ	คู่ ລ/ມ เลือกตามการออกเสียง
ຍ <> ຍ ຍ <> ປູນ	ຍາກ ຍັນ	“ຢາກ” “ຢັນ”	ຢາກ ຢັນ	คู่ ຍ/ຢ ໃຫ້คงตามไทยกลาง
ຈ <> ກ ຈ <> ກ	ຈີກ	“ກີກ”	ຈີກ	คู่ ກ/ກ ให้คงตามไทยกลาง
ພ <> ຝ ຜ <> ຝ	ຜົດ	“ຝົດ”	ຝົດ	คู่ ຝ/ຝ ເລືອກຕາມการออกเสียง
ງ <> ວ	ວັງ	“ງັງ”	ງັງ	คู่ ວ/ງ ເລືອກຕາມ

ງ <> ງ				การออกเสียง
kh <> h ค <> ษ	เคียง	“ເໜິງ”	ເສີ່ງ	គຸ່ຄ/ສ ເລືອກຕາມ ກາຣອອກເສີ່ງ

- ເສີ່ງສະເໝື່ອ

ຄູ່ເສີ່ງປັບປຸງ	ດັວະກຳດິນ ກາພາໄທຢາລາງ	ກາຣອອກເສີ່ງໃນ ກາພາອື່ສານ ...	ກາຣະກຳດຳທີ່ ກຳນົດສໍາຮັບ ກາພາອື່ສານ 	ໜາຍແຫດ
ພ <> ຊ ອື້ <> ເຂອະ	ຜິ້ງ ລຶກ ດຶກ	“ເຜິ້ງ” “ເລຶກ” “ເດຶກ”	ເຜິ້ງ ເລຶກ ເດຶກ	គຸ່ອື້/ເຂອະ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ນ <> ອ ອຸ <> ໂອະ	ຄຸງ ທຸ່ງ	“ຄຸງ” “ທຸ່ງ”	ຄຸງ ທຸ່ງ	គຸ່ອຸ/ໂອະ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ອ <> ຂ ໂອະ <> ເຂອະ	ອກ ໜົມດ	“ເອິກ” “ໜົມດີດ”	ເອິກ ໜົມດີດ	គຸ່ໂອະ/ເຂອະ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
aa <> ua ອາ <> ຂ້າ	ຂ້າມ ສ້າຍ	“ຂ້າມ” “ສ້າຍ”	ຂ້າມ ສ້າຍ	គຸ່ອາ/ຂ້າ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ວ <> a ເຂາະ <> ອະ	ກົ້	“ກະ”	ກະ	คำວ່າ ກົ້/ກະ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ີ <> ພ ອີ <> ອື້	ຄິດ	“ຄິດ”	ຄິດ	คำວ່າ ຄິດ/ຄິດ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ee <> ແຈ ເອ <> ແອ	ເງວ	“ແງວ”	ແງວ	คำວ່າ ເງວ/ແງວ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ຟຟ <> ພຟ ອູ <> ອື້ອ	ຖຸກ	“ຖືກ”	ຖືກ	คำວ່າ ຖຸກ/ຖືກ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
aa <> ອອ ອາ <> ເຂອ	ໜ່າມ	“ເໜ່າມ”	ເໜ່າມ	คำວ່າ ຜ່າມ/ເໜ່າມ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
ພພ <> ແພ ອູ <> ອື້	ຂຶ້ນ (ຂັດຂຶ້ນ)	“ຂຶ້ນ” (ຂຶ້ນຫຼຸຂຶ້ນຕາ)	ຂຶ້ນ	คำວ່າ ຂຶ້ນ/ຂຶ້ນ ເລືອກຕາມກາຣ ອອກເສີ່ງ
aa <> ia	ຝາງ	“ເພີ່ງ”	ເພີ່ງ	คำວ່າ ຝາງ/ເພີ່ງ

ອາ <> ເອີຍ				ເລືອກຕາມການ ອອກເສີຍງ
ອວ <> ວວ ເອາ <> ອອ	ເຫຼາ	“ທ່ອ”	ເຫຼາ	คำວ່າ ເຫຼາ/ທ່ອ ໃຫ້ ຄົງດາມໄທຢກລາງ ວ່າ “ເຫຼາ”
a <> e ອະ <> ເອະ	ຕະວັນ ວັນ	“ຕະເວັນ” “ເວັນ”	ຕະເວັນ ເວັນ	คำວ່າ ຕະວັນ/ ຕະເວັນ ແລະ ວັນ/ ເວັນ ເລືອກຕາມການ ອອກເສີຍງ

- ເສີຍພັບຄຸນຂະຕັນຄົວກຳລຳ ແລະ ເສີຍສະປະປະສົມ ໃຫ້ຄົງໄວ້ຕາມພາສາໄທຢກລາງ

ຄູ່ເສີຍປົງປົງກາດ	ຕັ້ງສະກັດໃນ ພາສາໄທຢກລາງ	ກາຮອກເສີຍໃນ ພາສາອືສານ ...	ກາຮະກັດຄຳທີ່ ກຳນົດສໍາຫັນ ພາສາອືສານ 	ໜາຍແດຕ
w <> ua ວ <> ອ້າ	ກວາດ ກວາງ ຂວາ ຂວານ ຄວາມ ຄວາຍ	“ກວາດ” “ກວາງ” “ຂວາ” “ຂວານ” “ຄວາມ” “ຄວາຍ”	ກວາດ ກວາງ ຂວາ ຂວານ ຄວາມ ຄວາຍ	คำຄົວກຳລຳໃຫ້ຄົງ ຕາມໄທຢກລາງ
r,l,w <> ø ຮ,ລ,ວ <> ø	ກຣານ ຄລາຍ ເກຣີຢັນ	“ກຣານ” “ຄລາຍ” “ເກຣີຢັນ”	ກຣານ ຄລາຍ ເກຣີຢັນ	คำຄົວກຳລຳໃຫ້ຄົງ ຕາມໄທຢກລາງ
pha <> ia ເອື້ອ <> ເອີຍ	ເສື່ອ ເມື່ອງ ເຜື້ອກ ເບື້ອ ເດືອດ	“ເສື່ອ” “ເມື່ອງ” “ເຜື້ອກ” “ເບື້ອ” “ເດືອດ”	ເສື່ອ ເມື່ອງ ເຜື້ອກ ເບື້ອ ເດືອດ	ຄູ່ເອື້ອ/ເອີຍ ໃຫ້ຄົງ ຕາມໄທຢກລາງ
ua <> oo ວ້າ <> ໂອ	ຕັ້ງ	“ໂຕ”	ໂຕ	คำວ່າ ຕັ້ງ/ໂຕ ເລືອກ ຕາມກາຮອກເສີຍງ

- ກຣົນີພືເສຈ ປົງປົງກາດນາກກວ່າ 1 ຕຳແໜ່ງ

ຄູ່ເສີຍປົງປົງກາດ	ຕັ້ງສະກັດໃນ ພາສາໄທຢກລາງ	ກາຮອກເສີຍໃນ ພາສາອືສານ ...	ກາຮະກັດຄຳທີ່ ກຳນົດສໍາຫັນ ພາສາອືສານ 	ໜາຍແດຕ
r <> h + pha <> ia	ເຮືອນ ເຮືອງ	“ເຊື່ຍນ” “ເຊື່ຍງ”	ເຊື່ຍນ ເຊື່ຍງ	ເລືອກຕາມການ ອອກເສີຍງ
ch <> s +	ໜ້ວຍ	“ໜ້ວຍ”	ໜ້ວຍ	คำວ່າ ໜ້ວຍ/ໜ້ວຍ ເລືອກຕາມການ

ua <> ອອ				ອອກເສີຍງ
r <> ອ + ພ <> ຂ	ຄວິງ	“ເຄິ່ງ”	ເຄິ່ງ	คำວ່າ ຄົ້ນ/ເຄິ່ງ ເລືອດຕາມການ ອອກເສີຍງ

5. การพิจารณาเรื่องกล่องวรรณยุกต์แบบ 6 เสียงสำหรับคำในภาษาอีสาน

ສິ່ງທີ່ຕ້ອງຮູ້ກ່ອນ

- ອັກໜຣສູງ ໄດ້ແກ່ ຂ ຂ ລ ດ ພ ຜ ສ ຊ ສ ມ
- ອັກໜຣກລາງ ໄດ້ແກ່ ກ ກ ລ ລ ດ ຕ ປ ປ
- ອັກໜຣຕໍ່າ ໄດ້ແກ່ ຄ ຄ ຂ ຂ ທ ທ ດ ທ ພ ພ ກ ມ ຍ ລ ວ ພ
- คำເປັນ ມາຍຄື່ງ
 - คำທີ່ສະກັດດ້ວຍແມ່ ກ ກາ ສະຍາວ (ເຫັນ ຕາ ທາ ປູ ດູ)
 - คำທີ່ສະກັດດ້ວຍແມ່ກຳ ກມ ເກຍ ເກວ (ເຫັນ ກິນ ນັ້ນ ຂມ ສວຍ ສາວ)
 - รวมໄປຄຶ້ງຄຳທີ່ສະກັດດ້ວຍສະວ່າ ໄວ ໄວ ເຂາ (ເຫັນ ຈໍາ ໄນ ໃຊ່ ເຂາ)
- คำຕາຍ ມາຍຄື່ງ
 - คำທີ່ສະກັດດ້ວຍແມ່ ກ ກາ ສະສັນ (ເຫັນ ແພ ຈະ ບີ)
 - คำທີ່ສະກັດດ້ວຍແມ່ກຳ ກຳ (ເຫັນ ປັກ ກຳ ເລືອດ)
 - ໄມ່ຮ່ວມຄຳທີ່ສະກັດດ້ວຍສະວ່າ ໄວ ໄວ ເຂາ

ขັ້ນຕອນການສະກັດຄຳ ເປັນດັ່ງນີ້

- ຂັ້ນຕອນທີ່ 1 ຕຽບສອບວ່າເປັນຄຳເປັນຫຼືຄຳຕາຍ ກຣັນທີ່ເປັນຄຳຕາຍ (ลงທ້າຍດ້ວຍເສີຍແມ່ກຳ/ກຳ/ ກຳ ທີ່ສະເໝີ່ງສັນໄມ່ມີຕົວສະກັດ) ຈະ ໄມ່ໃສ່ຮູ່ປະວັດນຸກຕ່າງໆ ເປັນ
- ຂັ້ນຕອນທີ່ 2 ທາກເປັນຄຳເປັນ (ກຣັນທີ່ເໜືອ) ໃຫ້ຕຽບສອບວ່າຄຳນັ້ນອອກເສີຍງຕຽບກັບວັດນຸກຕ່າງໆໃນ ພື້ນທີ່ສີໄດ້ຂອງຕາງກລົງວັດນຸກຕ່າໃຫຍ່ແທ່ໃນສຳເນົາງອື່ສານດ້ານລັງນີ້

ຕາງ່າງ ກ ກລົງວັດນຸກຕ່າໃຫຍ່ໃນສຳເນົາງອື່ສານ

ໄນມີຮູປ່ ວັດນຸກຕ່າງໆ	ຮູປ່ເກອກ	ຮູປ່ໂທ	ຄຳຕາຍ ສະເໝີ່ງຍາວ	ຄຳຕາຍ ສະເໝີ່ງສັນ
ສູງ ກລາງ ກລາງ ຕໍ່າ	ຂາ ພມ ທນາ [T1]	ຂ້າ ໄຟ ມຸງ [T4]	ຂ້າວ ຫ້າ ທນາ [T5]	ຂາດ ຫານ ມາກ [T5]
	ຕາ ກອ ປລາ [T2]	ປ້າ ແກ່ ເຕ່າ [T4]	ປ້າ ດູ ກລ້າ [T6]	ກຣານ ປາກ ຕາກ [T5]
	ບານ ອານ ດາວ [T2]	ອ່ານ ດ້າ ບ່າ [T4]	ອ້າຍ ບ້ານ ດ້ານ [T6]	ມືບ ດານ ອາວ [T5]
ນາ ມືອ ງູ [T3]	ໂງ ດ້າ ພວ [T4]	ງ່ອ ດ້າ ມ້າ [T6]	ງານ ມືດ ເຊືອກ [T6]	ັກ ລັກ ມດ [T4]

- ທາກເສີຍງຕຽບກັບຂອງສີຟາ [T1] ສີເຂົ້າວ [T2] ທີ່ໄສ່ມີຕົວສັນໄມ່ໃສ່ຮູ່ປະວັດນຸກຕ່າງໆ
- ທາກເສີຍງຕຽບກັບຂອງສີແດງອ່ອນ [T4] ຈະ ໃສ່ຮູ່ປະວັດນຸກຕ່າງໆ
- ທາກເສີຍງຕຽບກັບຂອງສິ້ນ້າເງິນ [T5] ທີ່ໄສ່ມີຕົວສັນໄມ່ໃສ່ຮູ່ປະວັດນຸກຕ່າງໆ
- ຂັ້ນຕອນທີ່ 3 ທາກເສີຍງຕຽບກັບຂອງສີແດງອ່ອນ [T4] ແຕ່ເສີຍພຍ້ນຍະດັນໄມ່ໃຊ້ອັກໜຣກລາງ ໃຫ້

เลือกรูปที่ไม่หับซ้อนกับคำที่มีความหมายในภาษาไทยกลาง

- **ขั้นตอนที่ 4** หากเลือกแล้วพบว่าสามารถเลือกใช้ได้หลายรูป ให้เลือกรูปที่สืบย้อนความหมายกลับไปได้ และต้องไม่ซ้ำซ้อนกับคำในภาษาไทยกลาง
- **ขั้นตอนที่ 5** ในกรณีที่ย้อนไปถึงคำต้นทางไม่ได้หรือไม่เข้าซ้อนกับคำในภาษาไทยกลางเลย ให้เลือกรูปอักษรสูงหรือใช้ ห นำ เช่น “ສໍາ” หรือ “ໜ້າ” ที่แปลว่า “เท่า” ให้เลือก “ສໍາ”
- กรณีพิเศษ หากคำที่นำมาตรวจสอบไม่ตรงกับเสียงใดใน 6 เสียงนี้ สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมหรือคำเลียนเสียงธรรมชาติ ซึ่งอาจเลือกรูปวรรณยุกต์หรือจัตวาได้หากเป็นอักษรกลาง (ยังไม่พบเสียงวรรณยุกต์อื่นกับอักษรสูงและต่ำ)

ตัวอย่างการใช้กหลองวรรณยุกต์

ตัวอย่างที่ 1 /khwɔŋj/ “ຂ້າພເຈົ້າ, ລັນ” ออกเสียงวรรณยุกต์ T5

วิธีที่ 1

- หากเสียงตรงกับช่องสีฟ้า [T1] จะสะกดว่า “ຂອຍ”
- หากเสียงตรงกับช่องสีชมพู [T3] จะสะกดว่า “ຄອຍ”
- หากเสียงตรงกับช่องสีแดงอ่อน [T4] จะสะกดว่า “ຂ່ອຍ” หรือ “ຄ່ອຍ”
- หากเสียงตรงกับช่องสีเงิน [T5] จะสะกดว่า “ຂ້ອຍ”
- หากเสียงตรงกับช่องสีส้ม [T6] จะสะกดว่า “ຄ້ອຍ”
หมายเหตุ: “ຄ້ອຍ” มีความหมายตรงกับคำในภาษาไทยว่า “ເບາ”
“ຄ້ອຍ” มีความหมายว่า “ເລື່ອງ”, “ທີ່ລາດໜັນ”

วิธีที่ 2

- คำที่นำมาตรวจสอบใช้วรรณยุกต์ T5 และเป็นคำเป็น ดังนั้น จะใช้อักษรสูง รูปไม้โทเท่านั้น จึงสะกดว่า “ຂ້ອຍ”
- ไม่สามารถใช้อักษรต่ำ รูปไม้โท หรือ “ຄ້ອຍ” ได้ เพราะการสะกดเช่นนี้จะใช้กับเสียงวรรณยุกต์ T6
- ไม่สามารถใช้ไม้เอกได้ เพราะการสะกดเช่นนี้จะใช้กับเสียงวรรณยุกต์ T4

ตัวอย่างที่ 2 /sing/ “ຜ້າອຢາງໜຶ່ງທີ່ຜູ້ຫຼິງນຸ່ງ” ออกเสียงวรรณยุกต์ T5

- คำที่นำมาตรวจสอบใช้วรรณยุกต์ T5 และเป็นคำเป็น ดังนั้น จะใช้อักษรสูง รูปไม้โทเท่านั้น จึงสะกดว่า “ສິນ”
- พบว่า “ສິນ” มีความหมายตรงกับ “ສິນສຸດ” ในภาษาไทยกลาง จึงเลืองไปใช้ว่า “ໜຶ່ງ” ตามการสะกดแบบภาษาไทยกลาง

ตัวอย่างที่ 3 ບັກ+/hug/ “ມະລະກວ” ออกเสียงวรรณยุกต์ T4

- คำที่นำมาตรวจสอบใช้วรรณยุกต์ T4 และเป็นคำเป็น ดังนั้น จะใช้รูปไม้เอกเท่านั้น ซึ่งอาจเป็น “ໜຸ່ງ” หรือ “ຢຸ່ງ” ก็ได้
- จากนั้นให้พิจารณาเลือกรูปที่ไม่มีความหมายซ้ำกับคำที่มีความหมายในภาษาไทยกลาง
- พบว่า “ຢຸ່ງ” เป็นรูปปฏิภาคของ “ຮຸ່ງ” จึงต้องเลือกใช้ “ໜຸ່ງ”

ตัวอย่างที่ 4 /tεɛ/ “ເລັກນ້ອຍ, ນິດໜ້ອຍ” ออกเสียงวรรณยุกต์ T4

- คำที่นำมาตรวจสอบใช้วรรณยุกต์ T4 และเป็นคำเป็น ดังนั้น จะใช้รูปไม้เอกเท่านั้น ซึ่งอาจเป็น “ແໜ່ງ” หรือ “ແໜ້ງ” ก็ได้
- พิจารณาเลือกรูปที่ไม่มีความหมายซ้ำกับคำที่มีความหมายในภาษาไทยกลาง
 - “ແໜ້ງ” มีความหมายซ้ำกับ “ແໜ່ນອນ” → เลือกใช้ “ແໜ່ງ”

ตัวอย่างที่ 5 /sam/ “ເທົ່າ” ออกเสียงวรรณยุกต์ T4

- คำที่นำมาตรวจสอบใช้วรรณยุกต์ T4 และเป็นคำเป็น ดังนั้น จะใช้รูปไม้เอกเท่านั้น ซึ่งอาจเป็น “ส่า” หรือ “ช่า” ก็ได้
 - พิจารณาเลือกรูปที่ไม่มีความหมายซ้ำกับคำที่มีความหมายในภาษาไทยกลาง พนว่าทั้งสองรูป ไม่มีใช้ในภาษาไทยกลาง → ให้เลือกรูปอักษรสูง “ส่า” ✓

ตาราง ๖ กล่องวรรณยุกต์ตัวอย่างเฉพาะคำในถิ่นอีสาน

ไม่มีรูป วรรณยุกต์	รูปเอกสาร	รูปโท	คำตาย สารเสียงยาว	คำตาย สารเสียงสั้น
ขาย ผ้า ถุง	ข่ม ส่า ฝี	ข้อย ถึ้ม สัง	ขวน สาบ หวด	ขบ ผัด ฝด
กุย ตึง แป่น	ป่วง ก่อง จنم	ก้อม จօน ปือย	กีก จอบ ตาม	กอก เปิด กับ
โคน นา นาวย	เต็น บ่วง อ่วย	บัง ดัน บัวง	แอบ ดาด	ดับ เป็ด อัก
คิง มณ งอย	ช่า ไง	ฟ่าว ลี้ เว่า	เพียด วงศ พุด	ฟด ทก ชัด

กานพน/com

ข้อสังเกตของคำไทยแก้

- สະກັດຕຽມມາດຕາວັນສະກັດ ກກ ກົດ ກມ ກນ ແກ້ວ ກົງ ຄື່ອ ສະກັດດ້ວຍ ກ ດ ບ ນ ມ ຍ ວ
 - ແມ່ກກ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ກ ເຊັ່ນ ກັກ ເຕັກ ລູກ ຈົກ
 - ແມ່ກົງ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ກ ເຊັ່ນ ເກິ່ງ ນຶ່ງ ພິບ ຄັ້ງ
 - ແມ່ກົດ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ດ ເຊັ່ນ ກົດ ປີດ ອວດ ປຸດ
 - ແມ່ກນ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ນ ເຊັ່ນ ກິນ ນອນ ຈຸນ ເຫັນ
 - ແມ່ກນ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ບ ເຊັ່ນ ກັນ ແຄນ ຈນ ຂູນ
 - ແມ່ກນ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ມ ເຊັ່ນ ຂໍານ ອອນ ດື່ມ ຕຸ່ນ
 - ແມ່ເກ້ວ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ວ ເຊັ່ນ ແມ່ວ ຫິວ ຂ້າວ ຜນາງ
 - ແມ່ເກຍ ສະກັດດ້ວຍຕ້ວ ຍ ເຊັ່ນ ຄອຍ ມາຍ ຕາຍ ອາຍ

⚠️ คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรฐานมากจะเป็นคำยืมที่มาจากการภาษาอื่น เช่น บาลีสันสกฤต เขมร อังกฤษ และอื่นๆ

ข้อสังเกตของคำยืนจากภาษาบาลีสันสกฤต

- ใช้พื้นที่ว่างในหน้าจออย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้รูปภาพ

ເຊັ່ນ ຂາດ ເມຂ ພຣາວາສ ພຍັດທີ່ ມານ ອັບມາລັບ ຂໍ້າ ຮາຊທິກ ກົງ ຮັກ ອັນ ຄຣຸກ ກຣີຫາ ຈັ້ນທາລ ວຸ້ນ
ພົມນາ ຜົນ ປະໂນມ ຄຣຸກ ກາຮ ສີ່ຈະ ສາສຕ່ ພຶກ ຖອນກີ ຖໍ່ທີ່ ຄອງ ດາວີ ກຣມ ກວຽຍ

- ໃໝ່ມີທົນທາງດອກໂຮງຕໍ່ກວະຈັນດີ

เช่น จันทร์ เช่าวัน ทรัพย์ สัตว์ อาสน์ สคันธ์ กันฑ์ ขันฑ์ หันต์ وانันท์ สรีย์ พักตร์ โวชร์ ยกต.

- มีรเข้ามาแทรกกลางคำ แล้วมีการเพิ่มประวัติศาสตร์ชนีๆ

ເຫັນ ປະວັດີ ກຣະທຳກ ປະດາກ

- สร้างคำแล้วมีเสียง อะ ทิกกลางคำ เช่น
ธรรมศาสตร์ (ธรรม+มะ+ศาสตร์)

ตรรกศาสตร์ (ตรรก+กະ+ศาสตร์)
ปฐมนิเทศ (ปฐม+ນະ+นิเทศ)
สมการ (ສະ+ນະ+ກາຮ)
สัทอักษร (ສັຫ+ທະ+ອັກຊ່າ)
ຈິນຕະນາກາຮ (ຈິນ+ຕະ+ນາ+ກາຮ)
ມາປັນກິຈ (ມາ+ປະ+ນະ+ກິຈ)

- ສະກັດໄມ່ຕຽງມາຕາມ

ແມ່ກັກ ມີຕົວສະກັດ ຂ ຂ ພ
ແມ່ກັດ ມີຕົວສະກັດ ຈ ຈ ຂ ນ ນ ປ ດ ດ ຕ ຕ ທ ຖ ສ ຊ ສ
ແມ່ກັນ ມີຕົວສະກັດ ປ ປ ລ ພ
ແມ່ກັບ ມີຕົວສະກັດ ປ ພ ກ

⚠️ ຂັ້ນສັງເກດ

- ⚠️ ຄຳບາລີ ສັນສົກຄຸດສ່ວນມາກໄມ່ນີຍິນໃຫ້ຮູປ່ວຽກຄົງ (ແຕ່ມີບັງໃນການໃຫ້ວຽກຄົງໂອກ)
ເຂົ້າ ເທົ່າ ເລ່າ໌ ພ່າ໌ ເສັ່ນ໌ ອຸດສ່າ໌
⚠️ ຄຳບາລີ ສັນສົກຄຸດໄມ່ນີຍິນໃຫ້ໄມ້ໄດ້ຄູ່ ແມ່ວ່າຈະອອກເສີ່ງສັນກົດຕາມ
ເຂົ້າ ເບຄູ່ຈ ເພບຣ ເພບລາຫາດ
⚠️ ຄຳຢືນບາລີ ສັນສົກຄຸດທີ່ມີຮູປ່ເໜືອນໄທຢແໜ
ເຂົ້າ ໂກໂກກ ຄຽວ ດີ ຂາຍ ດັນ ນາທີ ປະປາ ເວລາ ເພລ ຍານ ຍານກ ສປາຍ ສັນດານ ອາຍ
⚠️ ຄຳໄທຢແໜທີ່ມີຮູປ່ເໜືອນບາລີ ສັນສົກຄຸດ
ເຂົ້າ ຊ່າ ເມື່ຍນ ຊ້ອງ ເຜົ່າ ສອກ ຕຶກ ເສົ້າ ເຕິກ

ຫົວສັງເກດຂອງຄຳຍົນຈາກການເຂົ້າ

- ມີຕົວສະກັດ ຈ ປ ລ ແລະ ສ ມັກພບໃນຄຳຢືນການເຂົ້າມາດໂດຍດູຈາກຕົວສະກັດທີ່ໃຫ້ບ່ອຍ ອາກດຽວດໍານາ
ເຈື່ອນໄຂໜ່ານີ້ ໃຫ້ສັນນິ້ງສູນວ່າເປັນຄຳຢືນການເຂົ້າມາດ:
 - ໜ້າກຄຳສະກັດດ້ວຍ ຈ ເຂົ້າ ເສົ້ຈ ເສົ້ຈ ເພດົ່ຈ ສຳເຮົ້ຈ ບັງອາຈ
 - ໜ້າກຄຳສະກັດດ້ວຍ ປ ເຂົ້າ ຜັດ ໂພງ ເພື່ນ ເພື່ນ ຄວາມ
 - ໜ້າກຄຳສະກັດດ້ວຍ ຮ ເຂົ້າ ຂຈຣ ກໍາຈຣ ຄວຣ ເຂົ້າມ
 - ໜ້າກຄຳສະກັດດ້ວຍ ລ ເຂົ້າ ຕໍາບລ ທຸລ
 - ໜ້າກຄຳສະກັດດ້ວຍ ສ ເຂົ້າ ຕຣັສ ຈຳຮັສ ດຳຮັສ
- ຄວນກຳລຳທີ່ພບໃນການເຂົ້າມາດ
 - ຮ ຄວນກຳລຳ ເຂົ້າ ປຣານ ປຣຸງ ກຣານ ຕຣາຈ ຕຣັສ ຕຣີ ຕຣູ ປຣາສ ໄພ
 - ລ ຄວນກຳລຳ ເຂົ້າ ພລາຍ ຂັ້ນ ຂລາດ ເພລາ
 - ຄ ຄວນກຳລຳແບບເຂົ້າມາດ ເຂົ້າ ຂບວນ ທລາຍ ຄົນ ຄວິລ ເສົ້ຈ ຂົງ ຂຈີ ຂຈຣ ຂລາດ ຄົນອມ ພກາ
- ທລາຍ ສຣາຍ ເຈີ່ງ ຄົນ ສົງ ຂານາດ
 - ຂັ້ນຕັ້ນດ້ວຍ ບໍາ, ບັງ, ບັນ, ບຣ
 - ບໍາ ເຂົ້າ ບໍາບັດ ບໍາບວງ ບໍາເພິ່ງ ບໍາເຮົວ ບໍາເຫັນຈ ບໍາຮານ ບໍາຮຸງ
 - ບັງ ເຂົ້າ ບັງເຄີ່ງ ບັງຄັນ ບັງເກີດ ບັງຄົມ ບັງອາຈ
 - ບັນ ເຂົ້າ ບັນດາລ ບັນທຶກ ບັນໄດ ບັນລູ້ ບັນດລ ບັນໄດ
 - ບຣ ເຂົ້າ ບຣຈ ບຣາມ ບຣຍາຍ ບຣເຫາ ບຣສາຣ
 - ຂັ້ນຕັ້ນດ້ວຍ ກໍາ, ຄໍາ, ຈໍາ, ດໍາ, ດໍາ, ທໍາ, ສໍາ
 - ກໍາ: ກໍາເນີດ ກໍາຈັດ ກໍາເຕົາ ກໍາແໜ່ງ ກໍາລັງ ກໍາແພັງ ກໍາໄຣ
 - ຄໍາ: ຄໍານັລ ຄໍານິງ ຄໍາຮົບ ຄໍາເພີ່ງ ຄໍານັນ
 - ຈໍາ: ຈໍານັງ ຈໍາໜ່າຍ ຈໍາອອງ ຈໍານໍາ ຈໍາເນີຍ ຈໍານັງ ຈໍາປີ ຈໍາລອງ
 - ດໍາ: ດໍາເນີນ ດໍາຮັສ ດໍາວິ ດໍາຮັງ
 - ດໍາ: ດໍາວັຈ ດໍາລັງ ດໍາຫັກ ດໍາຮັບ ດໍານານ ດໍາຫົນ ດໍາຮາ

- **ทำ:** ทำเนียบ ทำนาย ทำลาย
 - **สำ:** สำรวง สำเร็จ สำราญ
 - **ช้ำ:** ชานิน ช่านานญุ ช้าเร瓦 ชาระ ช้าแรก ช้าร่วย

**⚠️ คำเขมรที่เป็นคำโdot (พยางค์เดียว) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคำไทยแท้ไม่ใช่ เช่น
แบบ ใจ โจน เណែ តិន (ចាំងឱន) ដែល បាយ មាន រើយម លើក លុត សក សង វាយ ប៉ែង ពេរង តប៉ែន រើយន លូន
សកែត លោមិត កែក គ្របក ហើន ឈង ធម្ម ទូយ សក ក្រួច**

เปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยและภาษาอีสาน

ภาษาไทย		ภาษาอีสาน			หมายเหตุ
วรรณยุกต์	ตัวอย่างคำ	วรรณยุกต์	ตัวอย่างคำ	การออกเสียงที่ใกล้เคียงที่สุด	
สามัญ [33] (กลาง-ระดับ)	ป่า				ไม่มีในอีสาน
เอก [21] (ต่า-ตก)	ป่า	T2 [21] (ต่า-ตก)	ป่า	ป่า	เสียงเหมือนกัน
โท [41] (สูง-ตก)	ป่า				ไม่มีในอีสาน
ตรี [454] (สูง-ขึ้น-ตก)	ป่า				ไม่มีในอีสาน
จัตวา [24] (ต่า-ขึ้น)	ป่า ขา	T1 [24] (ต่า-ขึ้น)	ขา	ขา	เสียงเหมือนกัน
		T3 [352] (กลาง-ขึ้น-ตก)	คานา	ค่าน่า	ไม่มีในไทย
		T4 [44] (สูง-ระดับ)	ป่า	ป่า	ไม่มีในไทย
		T5 [22] (ต่า-ระดับ)	ผ้า	ผ่า	ไม่มีในไทย
		T6 [31] (กลาง-ตก)	ป่า	ป่า	ไม่มีในไทย